

OPRAVDOVÝ
KREŠTĀN
 POLITICKÝ A SPOLOČENSKÝ TÝŽDENNÍK.
 LUDOVÁ PRÍLOHA „SLOVENSKÝCH NOVÍN“.

<i>Predplatná cena:</i>		Vychodí každú nedel' u.	<i>Redakcia a vydavateľstvo: V Budapešti, VI. okr., Aradi-utca 14.</i>
Na celý rok	2 zl. — kr.	Zodpovedný redaktor a vydavateľ: VIKTOR HORNYÁNSZKY.	<i>Sem sa majú posielat predplatky a dopisy. Nevyplatené listy sa neprijímajú.</i>
Na pol roka	1 „ — „		
Na štvrt roka	— 50 „		
Jednotlivé číslo 3 kr.			

Rozumný antisemitismus.

Nedávno išiel som po koňskej železnici von do lesíka a aby som nemusel sedieť v dusnom povetří dnu vo voze, zasadol som si ku pohoničovi. Pohonič bol v živom rozhovore s jakýmsi robotníkom a čo im hrdlo stačilo, hromžili na židov; to je teraz všeobecný zvyk. Práve som dobre natrafil, aspoň sa reku voľačo poučím a súc aj sám antisemita, budem môcť zase niečo upotrebiť proti židom, budem mať zase pár dôvodov proti nim.

Hromženie na židov pozostávalo z toho, že dnes už **nenie na vydržanie s nimi**, lebo taký žid vraj zje na ráno kus chleba a cibule a vypije pohár alebo dva vody a o tom je celé predpoludnie. Na obed si tiež nedožičí žiadneho nápoja, len tú vodu strebe a lôcha ustavične a večera pozostáva z tých samých jedál, čo fruštík. Nuž nechže potom niekto konkuruje so židom. My sme to nie v stave — hovoril robotník — my si musíme na ráno zajesť kus mäsa, pred obedom pohár piva alebo vína a na obed sa tiež len pýta do žalúdka niečo posilňujúceho. A samo sebou sa rozumie, že večer po práci tiež sa musí zaisť do krčmy, aby sa človek kus rozveselil.

No toto je podivné osočovanie židov — myslím si — ale je aspoň pravda.

Kus som sa rozmrzel, lebo som viac očakával; nazdal som sa, že počujem o rozličných rituálnych vraždách alebo tomu podobných ohavnosťach a ono tentoraz im iba to zazlievali, že že sú šporovní, že si nedožičia nikdy vypiť.

Nuž ale potešil som sa, že títo dvaja ľudkovia sú na najlepšej ceste, aby sa stali rozumnými antisemitami, takými, jako som aj ja, lebo som presvedčený, že o krátky čas nahliadnu, že tí židia za to len chválu zasluhujú.

Ja som — pravdu vyznajúc — dlhší čas zkúmal židov, lebo mi tiež nijak nešlo do hlavy, jako je to možné, že židia tak majetnejú, tak

bohatnú, kdežto kresťania zväčša nie sú v stave k ničomu prijsť.

V krátkosti rozpoviem tuná, čo som zkúsil, čo som videl a čomu jedine možno pripisovať, že židia tak sa zmáhajú.

Vzal som si bol za predmet zkúmania takého žida, ktorý skupuje všetky staré veci a ktorých tu v Pešti nazývajú «handlé» židmi. Takýto žid zavčas rána stáva, zje kus chleba a cibule a s týmito sa vyberie na okružnú cestu po uliciach Budapešte. Z dom do domu chodí, vo dvore kričí, či niečo starého na predaj, prebehne aj 200—300 domov a chodí s poschodia na poschodie a kupuje také veci, ktoré obyvatelia chceli už na smetisko zahodiť.

Utrmácaný príjde večer domov, vyloží na stôl pár šestákov, ktoré zarobil, zje kus chleba, a prv než sa položí na odpočinok, prečíta noviny, aby vedel, čo je v svete nového. Takto to ide so dňa na deň. Takúto hovädsky ťažkú prácu koná celý svoj život. Robí od svitu do mraku o suchom chlebe a o vode; tým viac ale obetuje na výchovu svojich detí. Pozrime si deti takého handléra. Všetky čisto vyobliekané chodia pilne do školy. Po odbavení gymnázia idú na universitu, a odtiaľ do života čo lekári alebo fiškáli. Syn mizerného handléra je už pánom, ktorý od otca zdedil len pilnosť.

Ale obzrime si aj iné vrstvy židov. Kto chodí v pozdný večer po uliciach hlavného mesta, a keď kde vidí sklep ešte otvorený, môže byť istý že je ten sklepník žid. Shrbatený stojí v sklepe a úfa sa, že ešte 1—2 krajciare utrži.

Pozrime si do škôl, v prvých laviciach sedia všade židia, na universite počúvajú prednášky zväčša len židia; kresťanskí synkovia halaškujú okolo pô kaviarňach alebo krémach.

Keď po ulici vidíme ťackajúcich sa ožranov, to môžeme byť istí, že sú to — kresťania.

Vidiac toto, pomyslel som si, čo by som aj

ja tak nerobil, jako tito židia, čo by som si neprivilastnil ich dobré vlastnosti, čo by som aj ja nebol tak rozumný, jako sú oni. A keď som sa presvedčil, že skutočne iba týmto horeopísaným dobrým vlastnostiam majú židia čo ďakovať, že sa tak zmáhajú, pomyslel som si, väčším nepriateľom židov, väčším a nebezpečnejším antisemitom nemôžem byť, jako keď budem tak robiť, žeby židia nemohli na moju ujmu bohatnúť, zmáhaj sa.

A jak som myslel, tak som aj spravil. Včasne ráno vstávam, striezlivý som v pití a jedení, pracujem toľko, čo mi telesné sily dovoľujú a koľko môžem robiť bez toho, aby som si zdraviu škodil. Od práce slobodný čas nemrhám v kréme alebo hraním karát, lež chytím do ruky nejakú knihu alebo časopis a čítam. Pri čítaní telo si odpočinie a duch okreje.

Keď nemám peňazí nevystrájam žiadne parády, žiadne hostiny, lebo tak by som si musel od žida požičať a tým by mu hnal ošoh do vrecka. Keď niet peňazí, uspokojím sa aj s málo, hlavne ale nejdem nikdy na bôrg piť do krémy, lebo tam mi môže žid pripísať a aj drahšie rátať a som oklamáný a žid z mojej hlúposti a ľahkomyselnosti bohatne.

Deti si vychovávam v bázni Božej a pilne ich posielam do školy, doma dozerám na ne, aby sa učili, aj sám ich vyučujem a rozprávam morálne poviedky.

A pri takomto živote — chvala P. Bohu — dobre sa mám. Neutisnem sa nikdy na žida.

Nuž hľa, ct. čitatelia, ja som antisemita, ale rozumný antisemita, ktorý som sa usiloval všetko to dobré si osvojiť, čo som videl pri židoch a tak teraz som práve tam, kde oni, t. j. mám čo potrebujem.

Milí rodáci, buďte vy tiež všetci antisemitmi, ale rozumnými antisemitmi. Istý katolícky farár v trencianskej stolici — aj bych ho mohol menovať — dal vo svojej obci žida vyvoliť za rychtára. A keď som sa ho spýtal, prečo to spravil, nuž mi odpovedal že čistoz kresťanskej lásky, lebo všetci tí gazdovia, čo boli predtým rychtármi, vyšli na mizinu pre samé popíjanie si a nič nerobenie. A žid bol rychtárom a nevyšiel na mizinu, lebo nepil každý deň s úradskými, ale pracoval aj ďalej tak, jako prv. — A ten katolícky p. farár bol predsa antisemitom.

Ludkovia dobrí, poslúchnite radu moju a robte tak, jako som ja robil a budete sa dobre mať.

Ubezpečujem vás, že potom nebudete vydržiať rozličné shromaždenia, ktorými iba drahý čas mrháte a peniaze darmo tróvite, a na ktorých vám žive prednášajú o trápení a prenasledovaní, ktorému ste vystavení so strany židov a liberálov. Lenže sa vám takýmito daromnými re-

čiami kaša neomastí. Nechodievajte rodáci moji darmo po rozličných shromaždeniach, zostaňte vy len doma, keď vás bieda morí, tej sa nedať odpomôcť ľudovými shromaždeniami, lež pracou, striezlivosťou, obozretnosťou. Keď poslúchnete moju radu, židia vás od nikiaľ nevytisnú, ani z úradov, kde ich posial' ešte aj tak nieta, ani zo škôl, kde ale pilnosťou vynikajú, ktorej by sa mali dietky naše kresťanské priúčať.

Nechodievajte rodáci moji po rozličných shromaždeniach, na ktorých vás robia úplne nespokojnými a tým vám odoberajú chuť do práce, následkom čoho budete ešte biednejší než ste boli dosiaľ.

Vzdelanie ľudu.

(*) Jednou z tých najvýznamnejších otázok, o ktorej sa má v záujme nášho slovenského ľudu pojednávať, je jeho vzdelanie. Okolo tejto otázky ľudová strana obchodí, jako kočka okolo horúcej kaše. Pravda že je ťažko o vzdelaní ľudu zo stanoviska ľudovej strany rozprávať, bez toho, aby jej zásady a ciele neutrpely.

Prečo si prajeme vzdelanie ľudu, čo možno najvšestrannejšie a najúplnejšie? Nič pre iné, len preto, lebo my so slovenským ľuďom dobre smýšľame. My poznáme jeho životné pomery, poznáme jeho sily, vieme čo mu treba, čo mu chýba. Prehovoríme teda o otázke vzdelania nášho ľudu tak úprimne, jako len rodák k rodákovi prehovoríť môže.

Kto poznal naše ľudové školy len pred dvadsiatimi rokami a pozná tiež aj teraz, ten musí uznať, že za tých dvadsať rokov stav ľudovej výchovy a výučby sa zlepšil. Najmä vo väčších dedinách a mestečkách najdeme dosť dobre sriadené školy a lepšie platených, vzdelanejších u itefov. No v mnohých menších, chudobnejších dedinkách zostalo to ešte pri starom, tu ľudové školstvo nepreukázalo pokroku. Porovnajme toto školstvo vôbec s ľudovými školami susednej Moravy a uvidíme, že na nás čakajú na poli vzdelania ľudu ešte veľké úlohy. Kde sú dobre sriadené školy, tam je svet schopnejší, tam sa ľudia v živote ľahšie pohybujú. Koľko Moravcov a Čechov sa v najnovšom čase u nás usídlilo, čo chudobní ľudia prišli sem, a za pár rokov sa zmohli, bárs s tými istými ťažkosťami museli zápasíť, tie isté dane museli zplácať, ktoré aj my musíme. Tito Moravci a Česi boli dobrou školou pre život pripravení.

Vláda uhorská veľký zreteľ obracala na tieto naše pomery, a zvlášte tá liberálna stránka, ktorú niektorí havkáči tak ohovárajú, robila za to, aby sa ľudové školstvo v Hornom Uhorsku vyvinulo. Ešte asi pred dvadsiatimi rokami mali sme takmer len cirkevné ľudové školy, katolícke a evanjelické. Len kde-tu bola ľudová škola obecná. Od dvadsiatych rokov stavia aj štát ľudové školy a to dosť zhusta. Toto zamiešanie sa štátu do výchovy ľudu je takmer tým najprikrejšim bodom, ktorý ľudovej strane vždy do očí padne, proti tomuto vodcovia ľudovej

strany bojujú. Nuž ale veď štát cirkvi školy na silu neodoberal a neodoberá. Vláda, keď videla, jako sú mizerne zariadené cirkevné školy, jaké biedne sú školské budovy, jak biedne sú ich učitelia platení, jako sú učebné siene žiakmi preplnené, vyzvala školské predstavenstvá, aby lebo zo svojich síl si školstvo zriadily, alebo jak k tomu dostatočnej sily nemajú, aby pýtaly štátnu pomoc. Na najviac miestach neboly v stave tomuto zodpovedať; obec bola chudobná a cirkev tiež nemala základín na sriadenie lepšej školy, a keď nikto pomôcť nevedel, nuž pomohol štát a vystavil štátnu školu. Terajšie štátne školy na našich stranách väčším dielom takto povstaly.

Na tieto školy teraz vodcovia ľudovej strany škamrú, a liberálnej stránke na oči vyhadzujú, že beznáboženské školy stavia. Je pravda, že do štátnej školy môže chodiť dieťa každého občana, bez ohľadu na to, jakého je vierovyznania. Keď má škola pre život vychovávať, s mojej stránky toto zariadenie za dobré považujem. Veď v živote tiež nenajdeme, žeby ľudia každého jedného vierovyznania osobitne žili, s druhými neobcovali; v ľudskej spoločnosti sa ľud mieša, a keď sa jedná o obecné záležitosti, málokedy sa stane, že by sa pritom ohľad brať musel na náboženstvo jednotlivcov. Keď sa teda dieťa od malička naučí snášanlivosti, nuž to mu v živote často prospěje. Preto je aj to zariadenie štátnej školy, že bez ohľadu na náboženstvo, každého žiaka do svojho lona prijme, dľa môjho presvedčenia veľmi múdre a prospěšné.

Nuž a či sa azda štátna škola nestará o náboženské a mravné vzdelanie mládeže? Veď štát každoročne platí, a platí dosť dobre kňazovi za to, že žiakov štátnej školy v náboženstve vyučuje. Poznám obce, v ktorých sú dvojake školy, jedna je štátna a druhá je konfesionálna (katolícka alebo evanjelická). Do štátnej školy pán farár alebo pán kaplán chodí každý týždeň pár ráz náboženstvo vyučovať, lebo, jako som to už prv spomenul, za jeho prácu plat dostane; do konfesionálnej školy pán farár alebo pán kaplán veľmi zriedka nakukne, ba často len pri zkúške vie, jako tá škola z vnútra vyzerá, lebo za učenie náboženstva v konfesionálnej škole nedostane platu, toto má byť vraj jeho povinnosťou. Nuž a pán farár alebo pán kaplán predsa kriek robí, že je štátna škola bezbožná, bárs on sám učí v nej pobožnosť. Či takéto smýšľanie je spravodlivé, či takýmto rečiam máme veriť?

Učitelia štátnej školy sú obyčajne lepšie platení, preto môžu mať aj lepšiu chuť k práci, majú väčšiu príležitosť sa vzdelávať a to slúži školským dieťkam len k prospěchu. Učebnými pomôckami je štátna škola tiež obyčajne lepšie zaopatrená, jako škola konfesionálna. Nuž a kde sa učeníu lepšie pomáha, tam sa dieťa rýchlejšie a lepšie vyvinie.

Či nenie teda rozumnejšie pýtať štátnu školu, jako keď aj naďalej školu konfesionálnu, ktorá cieľu, čo škola, nezodpovedá. A potom máme veriť tie táraniny, ktoré ľudové noviny hlásajú?

Vofakto mi snáď nadmíetne, že však štát sme my,

občania štátu, a čo štát platí, to vlastne my platíme. Toto je čistá pravda. Následkom tohoto by si hádam vofakto myslel, že teda aj štátnu školu tá obec udržuje, ktorá štátnu školu dostala. Vec sa má takto: V uhorskej krajine je viac sto štátnych škôl, a tieto vydržuje celá krajina, a síce z krajinskej dane. To vieme, že čím má kto viac dôchodkov, tým viac dane platí, najviac teda platia na štátne školy majetní ľudia, jeden-druhý veľkostatkár viac školskej dane platí, jako daktorá celá dedina, alebo celé mestečko. Po prvé teda vydržovanie štátnej školy na obec veľmi malú tarchu uvažuje, o mnoho menšú, jako vydržovanie školy konfesionálnej; po druhé, pri zariadení štátnej školy sú majetnejší ľudia prinútení, aby v prospech vzdelávania ľudu obeť prinášali, lebo títo musia na štátnu školu najviac platiť. Azda sa toto neľúbi tým magnátom, ktorí ľudovú stranu založili, a teraz proti štátnym školám broja.

Nuž hľa, takéto sú tie zásady tej ľudovej strany. Všade vynde šidlo z vreca.

O otázke vzdelania ľudu by sa dalo ešte mnoho písať. No nechajme si vofačo aj na neskôr, dotiaľ ale rozmýšľajme nad tým, čo som teraz rozpovedal. Potom si utvoríme mienku o tom, čo ľudová strana hlása, čo jej noviny píšu, a opýtajme sa, či táto strana ozaj zaslúži, aby sa „ľudovou“ menovala? Či tí páni vodcovia nemámia seba aj druhých.

Preto nedajme nič na všelijaké reči, a jak si školu zo svojej vlastnej sily sriadiť nemôžeme tak, aby dnešnému pokroku zodpovedať mohla, nemeškajme sa uchádzať, aby v obci štátna škola vystavená bola. Lebo dobré vzdelanie ľudu je prvou podmienkou jeho hmotného blabobytu.

POLITICKÉ ZPRÁVY.

Blahoželania europejských panovníkov. Z príležitosti millennárnych slávností skoro všetci europejskí panovníci blahoželali nášmu kráľovi. Medzi blahoželajúcimi nachádzajú sa nemecký cisár Vilhelm II-hý, taliansky kráľ Umberto, ruský cár Mikuláš II-hý, anglická kráľovná Viktória, ďalej španielska kráľovná, saský kráľ, dánsky kráľ, bavorské a iné kniežatá.

Za tieto blahoželania, ktoré sú dôkazom toho, že s nami celá Európa súcíť a raduje sa, sme patričným panovníkom úprimne povďační.

Millennárne vyznačenia. Z príležitosti millennárnych slávností bude najbližšie asi 60 osôb vyznačené. V počte vyznačených zastúpení budú jak verejní úradníci, tak aj privátni ľudia, ktorí majú zásluhy o pozdvíženie všeobecného dobra.

Ministerský predseda barón Banffy odcestoval v utorok večer na kratší čas do Viedne. Cieľom jeho cesty bolo, aby sa s ministrom zahraničia grófom Goluchovským radil v otázke spálenia uhorskej zástavy v Belehrade.

V minulom čísle boli sme sdělili, že po spálení uhorskej zástavy srbská vláda prepustila zo štátnej

služby vätkých tých úradníkov, ktorí by boli mohli tento škandál prekaziť, ale to nespravili. Ōnedlho nato prišiel chýr z Belehradu, že hlava polície, istý Štefanovič, bol síce čo hlava polície z úradu prepustený, hneď nato bol ale vymenovaný za inšpektora polície do ministerstva vnútra. Náš belehradský poslanec protestoval proti tomuto vymenovaniu, lebo tak je celé zadostučinenie smiešna hra. Srbská vláda osvedčila sa, že Štefanovič bol degradovaný a teraz je upotrebený čo poriadnený úradník.

V tejto záležitosti zadal vyslanec Horánszky na zasadnutí v stredu interpelláciu, v ktorej sa sputuje ministerského predsedu, že čo zamýšľa spraviť a jaké zadostučinenie žiadať teraz, keď hlava polície belehradskej bol vymenovaný za policajného inšpektora.

Náš ministerský predseda radil sa s ministrom zahraničia, jakú odpoveď má dať na túto interpelláciu. — Jako vieme, za všetky zahraničné záležitosti zodpovedný je minister zahraničia a tak tedy na interpellácie, týkajúce sa zahraničných otázok, býva aj jeho rada vypýtaná.

Všeobecné volebné pravo. Minulú nedeľu, 10-ho tohoto mesiaca vydržiavané bolo v Budapešti ľudové shromaždenie v záujme všeobecného volebného práva. Shromaždenie zvolalo niekoľko vyslancov z 48-nej a neodvislej strany. Na shromaždení bolo to uzavretie prijaté, že sa vyvoluje 100-členový výbor, ktorý vypracuje prosbu k snemovni o uvedenie do života všeobecného volebného práva.

Po shromaždení, na ktorom bralo účasť asi 25 do 30 tisíc ľudí, zväčša robotníkov, polícia zakázala, aby účastníci išli so spevom a hudbou a pod zástavami v zatvorených radoch domov po Kerepešskej ceste. Polícia viackrát oslovila domov idúcich, aby sa rozšli, čo keď sa na opätovné vyzvanie nestalo, ba keď robotníci jedného policajta skoro na smrť dobili, ztrhla sa taká bitka medzi políciou a robotníkmi, jakej už dávno nebolo na peštianskych uliciach. Bolo viac ranených.

Delegacie. Úradné časopisy uverejnili vo štvrtok kráľovský prípis, ktorý svoláva delegácie na 30-ho mája do Budapešti.

Bulharské knieža Ferdinand išiel z Berlína do Belehradu. Belehra skou návštevou dokončil svoju európsku okružnú cestu.

V Belehrade bavil sa dva dni, načo išiel domov do Sofie.

KRAJINSKÝ SNEM.

8-ho mája. Dnes pojednávajú magnáti krajinský rozpočet na bežiaci rok. Vyslanci pojednávajú rozpočet skoro sedem mesiacov, a magnátom stačilo k tomu jedno zasadnutie.

Gróf Ferdinand Zichy hovorí, že dopúšťa, že sa dobrobyt vo všeobecnosti zvlášte tu v Budapešti zmohol, to ale není zásluhou vlády. Vlode vytýka, že nič nespravila v prospech poľného hospodárstva.

Professor Korányi hovoril o našom zdravotníckom stave. Poukázal na to, jak mnoho chorých je u nás na pľúca, žiada osobitný špitál pre takýchto. Vyzýva vládu, aby vydala spisy pre ľud, z ktorých by sa mohol priučiť všeobecným zdravotným pravidlám.

Rečnikom odpovedal ministerský predseda a minister vnútra. Jednotlivé položky byly bez zmeny prijaté.

9-ho mája. Dnes vydržiavali jak vyslanci, tak aj magnáti krátke zasadnutie, na ktorom bol prečítaný kráľovský prípis, ktorým sa štvrtý oddiel snemu zatvára

a hneď aj svoláva posledný piaty cyklus na 10. tohoto mesiaca.

11-ho a 12-ho mája byly zasadnutia v oboch snemovňách, na ktorých boli zvolení podpredsedovia a zapisníci.

13-ho mája. Dneskajšie zasadnutie bolo veľmi búrlivé. Franc Sima a Kornél Visontai interpellovali ministra vnútra v záležitosti nedeľnej bitky medzi políciou a robotníkmi, ktorí išli z ľudového shromaždenia. Rečníci nazývali pokračovanie polície zverskou divokosťou, brutálnosťou.

Minister vnútra Perczel prisľúbil, že dá záležitosť prisne vyšetriť a chybní budú trestaní. Ostatne zachádzanie polície bránil, lebo polícia len tak povolila vydržiavanie shromaždenia, keď sa na zpiatočnej ceste nebudú používať zástavy a keď účastníci shromaždenia nepôjdu v zatvorených radoch domov. Poneváž ale robotníci išli všetci v jednom húfe dolu Kerepeškou cestou, policajti ich viackrát prosili, aby zadržali predpis a aby sa rozšli. Tu jeden z robotníkov žrdou zástavy tak udrel jedného policajta, že ho hneď krv zaliala. Policajti vidiac toto tiež sa chytili zbrane a povstala bitka, pri ktorej bolo viac policajtov ranených.

Odpoveď bola v známosť vzatá. Na začiatku zasadnutia interpelloval Ferdinand Horánszky v záležitosti belehradského nápadu na našu zástavu, vlastne v tej záležitosti, že hlava polície bol najprv úradu zbavený a potom hneď zase vymenovaný za inšpektora polície do ministerstva vnútra.

Myšlienky na čas.

Nič není nového na tomto svete pod slnkom, a tak i terajšie búrenie nášho nevinného a dobrosrdečného ľudu oproti sankcionovaným zákonom je tiež len pokračovanie v novom vydaní oného búrenia, ktoré tiež nesvedomiti jednotlivci prevádzali v tom čase, keď Jeho Jasnosť náš vrúene milovaný apoštolský kráľ vlasti našej konštitúciu prinavrátit laskavý bol.

So zákonom týmto neboli ani vtedy spokojní všetci tí, ktorí prechovávali nádej, že krajina uhorská padne v korisť cudzincom a vymazaná bude z radu európskych štátov.

Ten nesvedomitý škrek, ktorý sa robil tu po hornom vidieku zo stránky neprajníkov vlasti, ešte aj dnes nám hučí v ušiach, a ziaľbohu, vresk ten pomáhal robiť zvlášte niektorí, zlým duchom napáchnuti kňazia. — Najatci cudzincov vresk ten neprestali robiť, ale len odpočívajú a čakajú na vhodnú príležitosť. Teraz je obrana viery tým kepeňom, pod ktorým zamýšľajú hrdúsiť krajinu a matku našu. No každý z nás dobre vie, že len zlým duchom napáchnuté dieťa je v stave na svoju matku útok spraviť, každý z nás zrejme vie, že do neba volajúcim hriechom je otcinu tú zapovrhnuť, ktorá praotcov našich odchovala, hriech je zem tú zapredávať, ktorá nás za tisíc liet nielen živila, ale aj čo svoje deti láskala, hriech a smrteľný hriech je, Patrónku a Matku našu Pannu Mariu opustiť chcieť.

Všetci tí, ktorí proti už sankcionovaným zákonom konajú, čo sú hneď aj duchovní pastieri, dopúšťajú sa smrteľného hriechu tým, keď podkopávajú fundamenty tejto vlasti.

Na nebe vstúpenie Krista Pána.

My však veriac v Boha, pevne veríme, ba takmer presvedčení sme, že buriči ľudu hanbu získajú, a tak nepriateľa vlasti, bárs si aj násilím privlastnili meno „Ľudová stránka“, kdežto vlastne by sa mali volať: „nevládna stránka“, budú prinútení utiahnuť sa.

My jako vždy, tak aj teraz dôverujeme v Pána Boha, úfnosť skladáme v Jeho Jasnosť nášho milovaného kráľa a v jeho rádcoch, áno dôveru skladáme v našich arcipastieroch a vo veľkú väčšinu duchovenstva, ktoré tiež tieto zásady hlása: „za vlasť, za kráľa všetko, proti týmto nič.“

Áno, dôverujúc v Boha, presvedčení sme, že nenávisť a zlosť našich nepriateľov, len ku dobrému nám poslúži, lebo nás upomína na nasledujúce slová: „merkuj krajan merkuj, aj v noci buď hore, lebo tvoj nepriateľ s čertom spolu ore.“

A všetci tí, čo búria ľud a huckajú proti sankcionovaným zákonom, sú nesvedomití Ľudia, ba do barančej koži oblečené divé zvery.

Toto je naše presvedčenie, toto sú naše zásady, ktoré nám kážu pridržať sa slobodomyseľnej, liberálnej stránky, lebo len táto stránka je v stave ľudu blaho priniesť. Ľudová, alebo lepšie pomenovaná „nevládna stránka“, tieto naše zásady ani sa nepokúsi slušným spôsobom, dôvodami vyvracať, lež miesto toho surovo napáda osobnosti, hromzí a píše tak podľa, že keby tieto podlosti, tieto hnusné nadávania, tieto ľudskú hodnosť urážajúce nadávania gróf Ferdinand Zichy alebo Lepšényi rozumel, zvrštal by jako páv, keď sa pozrie na svoje špatné nohy.

Týchto pár riadkov s tým poznamenaním zatváram, že predtým všetci naši kňazia učili ľud, teraz ale menšia časťka ich búri a nespokojným robí tenže, ostatní ale chovajú sa ehladnokrevne, netečne v oči týmto škodlivým nevlasteneckým pohybom.

K.

DOPISY.

Trenčín, 12. mája.

Ctený p. Redaktor!

Minulú sobotu vydržiavané boli v tunajších školách milennárne slávnosti, na ktorých ľuď obyčienstva bralo účasť. O 9 hodine ráno boli slávnostné služby Božie, po týchto bralo sa žiactvo a obecnosť do školských miestností. Bol to sviatok skvelý, a čisto vlastenecký. V nedeľu ráno vyrukovalo aj vojsko, honvédi a aj regulárni vojaci pred kláštor piaristický, kde sa zas slávnostná omša vydržiavala. Celé mesto je nacionálnymi zástavami ozdobené. Vsaľe sa javí oľuševenie a radosť nad tým, že Boh milostivý poprial našej drahej vlasti tisícročné trvanie, a v dňoch tejto radosť každé srdce prosí Pána neba a zeme o ďalšie udržanie a blahobyť krajiny uhorskej.

Mestská rada zaoberá sa tou myšlienkou, že nakoľko bude možno zavedie sbierku pre chudobnejších remeselníckych pomocníkov, aby tí počas krajinskej výstavy mohli s hlavné mesto krajiny obzrieť, aby mohli

dačo skúsiť. Uhorský minister premávky a kupectva hromadnú návštevu výstavy umožnil tým, že určil pre cestujúcich na výstavu tú najľavnejšiu cenu, čo sa len myslieť dá. Náš mnohovážený pán mešťanosta túto hromadnú návštevu snaží sa ešte aj tým poistiť, že horepomenutú sbierku zaviedol. Myslím, takto sa môže stať že počas výstavy vyše sto ľudí chudobnejšieho stavu bude môcť od nás do Budapešti cestovať.

Raz som Vám už sdelil, že sa strojíme cukrovú fabriku stavať. Vzdor namáhaniam moravských fabrikantov, ktorí do veľkú veľkú zásobu cukrovej repy si u nás objednali, a preto oproti stavaniu trenčianskej cukrovej fabriky broja, sú isté výhľady, že fabrika založená bude. Účastinársky spolok sa už behom tohoto mesiaca má utvoriť. Naši veľkostatkári naporad prevzali akcie, jak peňazité jak aj repové, ba aj mnoho menších gazdov vstúpilo do účastinárskeho spolku. Gazdovci týmto vyhrávajú po prvé to, že nebudú sverení na milosť moravských fabrikantov, ktorí tolko platia za cukrovú repu, koľko sa im samým ľubi, po druhé budú mať značnú zásobu krme, môžu teda viac dobytku držať, čo sa veľkú dobre vyplatí, a budú môcť role lepšie hnojiť, čo je zas prvou podmienkou múdreho gazdovania.

Počasie sa nám premenilo, po mokrých a studených dňoch začalo slniečko hriať. Stromy nám krásne kvitnú, bol by výhľad na mnoho ovocia. Veľmi mnoho chrústov je, ktorých len studené a mokré počasie minulých dní hatilo v tom, že nám dovčel všetko stromovie neobjedly. Ľudia ich kde tu kazia, bránia si zahrady, všeobecný rozkaz k tomu ale vydaný nebol, a to je veľká chyba, lebo jako sa sami seba poznáme, my musíme byť napomenutí, vedení aj k tej najužitečnejšej veci, sami od seba sa málo kedy pohneme. To je už tá naša veľká chyba, je to dôkaz našej malej samostatnosti.

Vaše novinky písaly o skalitskom farárovi, ktorý bol trenčianskou kráľ. súdnou stolicou pre búrenie proti nekatolíckym náboženstvám na jeden mesiac a 25 zl. peňazitej pokuty odsúdený. Prešporská kráľ. tabula súd potvrdila. Skalitanom tiež poviem novinku ktorej sa potešia, že ich pán farár už sám chce Skalitě opustiť, a jako počúvam má čarovať s Novobystrickým pánom farárom. Čo povedia Novobystričania k tomu, jestli sa vec uskutoční?

Srdečné pozdravenie od

Trenčania.

Šándorf, začiatkom mája.

Ctený Pán Redaktor!

Ráčeťte uverejniť týchto pár riadkov, v ktorých je objasnené, jako sľachetne zmýšľa jeden pán farár o svojom ľude.

V našej obci Šándorf (nitř. stol.) nedávno zomrela žena jednomu pastierovi. Keď cítila svoju poslednú hodinku, cheela sa dľa pekného katolíckeho zvyku ospovedať a smieriť s Bohom, ale v obci nebolo katolíckeho kňaza, ktorý by ju bol mohol ospovedať. Pokým kňaz došiel, úbohá žena skonala. Jej muž odišiel na druhý deň k pánu farárovi, aby sa s ním poradil ohľadom pohrabu. Ale sa s ním dlho nemohol rozprávať, lebo pán farár Anton Nemes vyhnal úbohého človeka z fary a povedal mu s hnevom, že ženu nepochová, lebo že sa pred smrťou neospovedala. Rozpajedený kňaz mimo tohoto zakázal zvonit na pohrebe. Úbohý pastier, aby svoju ženu nepochoval bez všetkého cirkevného sprievodu, odišiel ku rectorovi a prosil ho, aby mrtvolu jeho ženy odprevadil ku hrobu. Rector túto kresťanskú povinnosť aj vykonal. Jeden občan, keď sa dozvedel o tomto boha-

prázdnom skutku kňazovom, prisľúbil pastierovi zvonenie. Vyšiel totiž na miesto zvonára, ktorému «šlachetný» pán farár zakázal zvoniť, do kostolnej veže a zvonil úbohej žene. Takýmto spôsobom by sa bol pohreb odpravil, keby farár nebol počul, že zvonia. Vybehnul do veže, chytil za krk dobrosrdečného človeka a chcel mu vytrhnúť povraz z ruky. Ale gazda pobúrený nad takýmto pohanským chovaním sa cirkevného pastiera chytil kameň a pohrozil nim na farára, načo tento vidiac, že gazda nežartuje, preklinajúc ho, ušiel von z veže. Rozumie sa, že aj ľud si stal na stranu dobrovoľného zvonára a niet sa čo diviť, keď špintali na kňaza. Ešte aj keď sa navracovali z cintorína, pohoršení nad takouto kresťanskou láskou k blížnemu, ktorú lepšie pochopil neučený človek, nie pochvalne vyslovovali sa o kňazovi. Nebolo na tom dosť, rozzlobený kňaz ešte aj pánu rektorovi robil výčitky, že ženu pastierovu pochoval. — Ostatne pán Anton Nemeš je veľkým agitátorom ľudovej strany a so svojou politikou chcel sa bol dostať do radu stoličných výborníkov, ale napriek všetkému kortošovaniu rozumni voličia nehlasovali za neho, poznajúc ho pre «dobré» jeho vlastnosti. Obec zadá teraz biskupovi oznámenie proti «šlachetnému» kňazovi, lebo nechce škandalózne prípad tak ľahko zabudnúť.

A takýto človek chcel byť ešte aj výborníkom stoličným? Nuž to by potom pekne vyzerala stolica, keby mala takéto výborníkov.

«Kreštan» kde si, vychváľ zásluhy velebného pána Nemeša, jako nábožensky smýšľa so svojim ľudom. Sz.

Skalica, dňa 10-ho mája 1896.

Otený pane Redaktor!

S úprimnou srdečnosťou vítame váš časopis a prajeme mu zdaru, aby sa čo najviac rozšíril po našom hornom Uhorsku. Skutočne bolo už nevyhnutne potrebné, aby ľud dostal do ruky taký časopis, ktorý ho všestranne poučí o behu vecí bez toho, aby hrozil večným zatracením, jak neverí to, čo čítal. Keď všetko musíme vo slep uveriť, načo je nám dal tedy P. Boh rozum a slobodnú vôľu? Na toto nech neodpovie starý Kreštan!

Ja som len jednoduchý remeselník, ale predsa vidím, že ten «starý» zle robí, lebo po prvé rozosieva medzi nami náboženskú nesnášlivosť, priuča nás tým najhrubším surovostiam, povzbudzuje nás k neposlušnosti naproti vrchnostiam a hlavne robí nás nespokojnými. Ti páni od «Kreštanu» mali by vedieť, že najväčším blahom je spokojnosť, a oni nám práve túto odoberajú.

Nech príjde p. Lepsényi na naše horné strany a uvidí, jak mnoho nepriateľstva zasial s jeho škodlivým účinkovaním. Ti, čo boli pred vychádzaním «Kreštanu» najlepší priatelia, dnes zazerajú na seba čo divá zver.

V Kreštanovi vyšlo už mnoho dopisov zo Skalice, v ktorých jakýsi trulo (už vieme, kto to bol) škaredo opisuje pokojamilovných občanov len preto, že nehlasovali na ľudovú stranu, pritom ale nezabúda ľudárov vychvalovať až do tretieho neba. Medzi iným píše o nich: «My ľudovci učinili sme záväzok medzi sebou, že na pálenku nikdy nepôjdeme, radšej na pohár vína k Fol-tinu»...

Horkáže vaše slovo, ani 3 dni sa nezdržali, a teraz už ani nepijú, lež lóchajú. Sám vodca ľudárov sedí skoro celé odpoľudnie u žida v putike. Z toho si možno vziať príklad, jakú nezlomnú a spoľahlivú stránku pestujú duchovní otcovia v tunajšej ľudovej strane.

Najbližšie odpíšem, jako vznikla u nás ľudová strana a jako účinkuje, jako straši a jako napáda vše-

tkých, ktorí s ňou nedržia. Títo ľudári sa nazdajú, že sú oni neomylní, že sa oni nemôžu myliť. *Skaličan.*

Z Liptova, 12-ho mája 1896.

Motto: «Lepšie pozde, ako nikdy!»

Veľactený Pán Redaktor!

Dňa 5-ho minulého mesiaca zavítal k nám «Opravdový Kreštan» a my počali sme ho čítať s úľubou, ač aj podajedni povedali i to, že prineskoro sa pohnul po medzi nás pravdu blásať, no darmo je, horudané porekadlo ešte vždy sa dokázalo byť pravdivým, a my s našim Opravdovým Kreštanom sotva sme sa opozdili natoľko, aby on osožný nebol.

Len sa k činu!

I sišli sme sa my k tomuto cieľu a usniesli sme sa na tom, kto a kedy bude s časom na čas do nášho Opravdového Kreštanu dopisovať. Nateraz sa dostalo pero mne do ruky a preto cheej-necheej, dopis tento píšem ja.

Predovšetkým konštatujem, že ste nám časopis vo veľmi málo exemplároch poslali, lebo sme sami tiež nevedeli, že nás tak mnoho bude, ktorí si žiadame čítať «Opravdového Kreštanu».

Dočítali sme sa aj v týchto novinách, že p. farár z Liskovej Mózer bol posúdený na 100 zl. pokuty, alebo 10 dní žalára.

Tento pán to dávno zaslúžil, lebo on už od toho času, ako je farárom niekoľko obcí pokazil a znemravnil — demoralisoval!

Aby ste ma rozumeli i et. čitatelia: On si v Komiatnej, ako počiatočný pán farár na písťalke zapískal a tak úrad obecný ku jeho potrebám a cieľom svolával. Obyvatelia tejto obce sa na tomto i pozastavili, zlobili, ale neurobili nič. «Veď ho — vraj — i tak čert vezme.» Prišiel vám do Gombáša a tu si tiež chcel zahrávať s úradom obecným, ale trafil na rychtára, ktorý veru nebol jeho podnožou, ale mu pravdu odkázal, aj do uší povedal, že nenie jeho sluhom! Tohoto farára museli sme dostať my Liskovci, a síce preto, lebo bol povýšený, aby sa ho zprostiti. My Liskovci sme dotedy v takom dobrom pokoji a svornosti bývali, že nám to svet len závidieť mohol; — ajhľa, i tu rozsypal tento pán farár semeno nespornosti a obec nezamáha sa, ale upáda ustavične, bárs aj on, pán farár, zdánlive nič nerobí, ale pri tichosti a vo tme búri a ľudí ľahkoverných mámi i teraz, takto si nadobudol korunu svojho namáhania, že ho slavná kr. sedria posúdila! *Liskovec.*

Millenniumové slávnosti.

Pamiatka tisícročia bola v školách po celej krajine pekným spôsobom zasvätená dňa 9. mája. Na mnohých miestach boli na slávnosti prítomní aj rodičia, aby sa pokochali na novom pokolení. Páni učitelia oboznamovali žiakov o významnosti tisícročia a žiaci odspievali piesne k tejto príležitosti. V chrámoch odbavovali sa slávnostné služby Božie dňa 10. mája a v ten deň boli viaceré mestá po krajine osvetlené. Na pr. illuminácia bola v Prešporku, v Békés-Cábe, v Brezne, v Šoprone vo Veľkej Kaniži atď.

V Leviciach na mestskom shromaždení odhlasovali 25.000 zlatých na rozličné dobročinné ciele.

Hlavné mesto Budapešť na pamiatku tisícročia odhlasovalo na slávnostnom zasadnutí jedon million zlatých na dobročinné a kultúrne ciele.

Jedným slovom všade sa snažia dľa možnosti oká-

zalým spôsobom zasvätiť millenniumové slávnosti a urobiť pamätným tento rok pre budúce pokolenia.

Jej veličenstvo kráľovná už odcestovala z Budapešte a aj viaceré arcikniežatá, aby zase mohli byť prítomní na slávnostiach, ktoré sa budú odberať 8. júna, kedy sa bude zároveň svätý jubileum korunácie nášho panovníka. Vtedy totiž pôjde pred kráľa slávnostné holdujúce bandérium, v ktorom bude zastúpená každá stolica. Vtedy bude slávnostne otvorená aj nová snemovňa na dunajskom brehu.

Jeho veličenstvo kráľ tiež odcestuje dňa 18. t. m. na krátky pobyt do Viedne a 5. júna sa navráti opäť do Budapešte so svojim sprievodom.

Jako kráľ tak i kráľovná obzreli si viackrát výstavu, na ktorú ešte vždy prichodia veľmi drahocenné predmety do historického oddielu.

Výstavu koní, ktorú si obzrel aj panovník už zavrhol a teraz je otvorená výstava tučeného rožného dobytku a oviec.

Vo výstavovej dedine, z ktorej sme už dva obrázky priniesli v našom časopise, odberali sa v utorok oddávky. Hostia, počtom asi 120, prišli zo Šásujfalvi do hlavného mesta a z výstavnej dediny dľa svojich zvykov previezli sa s mladým párom na vozoch po Andrassyho ceste. Po tomto navrátili sa svatobný prievod do výstavnej dediny a tam vydržovali hostinu dľa svojich zvykov. Hostia odcestovali dňa 13. t. m. z hlavného mesta na osobitnom vlaku.

CHÝRNIK.

Omilosteni trestanci. Jeho veličenstvo kráľ z príležitosti millenniuma omilostí mnohých uväznených ľudí. Asiže omilosteni budú takí politickí trestanci, ktorí dve tretiny svojho trestu už vysedeli. Trest odsúdených ľudí pre iné priestupky bude snižený.

Chorý arciknieza Zdravotný stav arcikniežata Karola Ludvika, pre ktorý, ako známo, nemohol byť prítomný na millenniumových slávnostiach, ešte sa nezlepšil, ačprave lekári majú nádej, že sa v krátkom čase obráti k lepšiemu. O stave chorého každodenne upovedomujú telefonom alebo telegrafom kráľa.

Vdova po gr. Juliosovi Andrassymu rodená grófka Katarína Kendeffy, zomrela dňa 14. apríla po dlhšej nemoci.

Veľký lejak a oheň. Nad novohradskou obcou Rád 2. mája pretrhly sa oblaky za častého hrmenia. Blesk uderil do veže katolíckeho chrámu a zapálil ju. Obyvatelia obce s veľkým napnutím sil uhasili požiar pri čom im bol obrovský lejak na veľkej pomoci ale nižšie ležiace domy zaplavil. Voda, ačprave už stiekla, zapríčinila veľké škody obzvláste na poliach.

Ludvík Galimberti zomrel. Ludvík Galimberti, kardinál, bývalý viedenský nunciás zomrel po dlhšej nemoci dňa 7. mája v Ríme. Jako vo Vatikáne v Ríme, tak i v politických kruhoch chýr o smrti kardinálovej vzbudil sústrasť, lebo Galimbertiho si ctili pre jeho vernosť ku pápežovi a aj preto, že bol jeden z najmiernejších členov svätej stolice. Pápeža chýr o smrti Galimbertiho veľmi zronil. Galimberti narodil sa r. 1836 v Ríme. Keď bol viedenským nunciásom, viackrát navštívil Uhorsko o ktorom sa vždy pochvalne rozpomínal.

Hodili prosby kráľovi do koča. Mnohi ľudia si my-

slia, že keď svoju prosbu hodia kráľovi do koča na ulici, že ich prosba bude na každý pád prajne vyba-vená. Takéto hádzanie prosieb do kráľovského koča je nemúdre, lebo nielen že vtedy takí ľudia vyzvú na seba pozornosť ostatných ľudí, ale je to aj bez cieľu, lebo takto podané prosby prejdú tiež cez ruky tých istých úradníkov, jako riadne podané, príjdu totiž do kabinetnej kancelárie, zkaže zašlú prosbu patričnej vrchnosti, aby predniesla svoje dobroznanie o prosbe. I po tieto dni takýmto spôsobom boly kráľovi podané dve prosby. Jedna žena hodila svoju prosbu kráľovi do koča v Búdine. Kráľ zdvihol prosbu a oddal svojmu pobočníkovi. Zenskú odvedli na políciu a tu vysvitlo, že je šialená. Odviezli ju hneď do blázince. — Jedna druhá žena tiež hodila svoju prosbu do kráľovského koča pred výstavnou u bránou. Pred políciou dokázala, že je manželkou železničného kontrolóra Michala Čeha; jej manžela vyzdvihli zo služby a teraz jeho manželka podala prosbu kráľovi, aby jej manžela znovu prijali do služby. Čehovú prepustila polícia naskutku na slobodu.

KU OBRAZKU.

Na nebe vstúpenie Krista Pána.

Pán náš Ježiš Kristus podstúpil za nás ohavnú smrť ukrižovania, aby nás vykúpil z večného zatracenia. Od svojho mladého veku vyučoval nežistnej láske, čistil zrna od kúkoľ, hlásal a pripravoval nám cestu k večnému spaseniu. A aby nás vykúpil, podstúpil za nás smrť, vyliat svoju svätú krev za naše hriechy, aby sme sa stali účastníkmi nebeskej blaženosti a večného života. On, Syn Boží, bol na svete hanobený, bičovaný, umučení, ale vstal z mŕtvých aby sa splnily slová proroka. Po svojej smrti vstúpil na nebesá na pravicu Otca svojho ponechajúc svojim učedníkom. «Choďte a učte všetky národy». Hlásajme teda sväté nauky Kristové, dľa ktorých niet rozdielu medzi ľuďmi, hlásajme lásku a svornosť, ktorú On kázal, lebo On, náš Vykupiteľ, kázal to všetkým v svojich posledných slovách k svojim učedníkom a potom vstúpil na nebesá sedí na pravici Boha Otca a v deň súdny bude súdiť živých i mŕtvých.

ODKAZY REDAKCIE.

Viacerým cteným predplatiteľom, ktorých na Opravdového Kresťana zaslané predplatky následkom chybného doručenia pošty redakcia «Kresťana» prijala a podržala. V 4 tom čísle boli sme slušne vyzvali redakciu «Kresťana» aby nám prislúchajúce predplatky ráčila odovzdať. Predpokladali sme, že peniaze tie redakcia «Kresťana» tiež len omylom prijala a tak hneď aj zadosť spraví našej oprávnenej žiadosti, lebo sme len nemohli predpokladať o katolíckych kňazoch, žeby si vedome cudzie peniaze privlastnili. No žiaľbohu sklamali sme sa, títo páni katolícki kňazia na naše vyzvanie nielen že peniaze neprinavrátili na patričné miesto, lež ešte aj zatým prijímali a osvojili si nám znejúce predplatky. Následkom tohoto nič inšie nám nepozostáva, jako uchádzať sa o odpomoc k trestnému súdu. Snáď bude mať pán Lepsényi zase príležitosť, aby slovenský ľud sdieral na zaokrývanie žalárnych trov.

Ct. p. O. K. v B.: Že vám zakazuje pán farár čítať náš časopis, to je smutným svedectvom pre toho pána farára, ale ešte smutnejším dôkazom vašej slabosti by bolo, keby ste si od neho dali aj v tom rozkazovať, čo máte čítať. Ostatne ubezpečujeme vás, že ten pán farár tiež číta náš časopis.

Ct. p. A. Dr. v M.: To vám len čerta chce namalovať na stenu a myslíme, že sa takého — nebojíte.